

Kyselyä Pohjois-Karjana hyvinvointialueen lapsi- ja perheasiainneuvoston toiminnasta 5/2025

Kyselyn tavoite: Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lapsi- ja perheasiainneuvosto on toiminut neljä ensimmäistä vuotta. Kyselyn tavoitteena on selvittää, miten neuvoston jäsenet ovat kokeneet päässeensä vaikuttamaan lasten ja perheiden asioiden päätöksissä, onko neuvosto tarpeellinen?

Neuvostolle esitetyt kysymykset ovat Pelastakaa Lasten vaikuttamistyön asiantuntijoiden Sonja Kekkosen ja Tiina-Maria Levamon laatimia. Kyselyn operaattorina on ollut Anne-Maria Saaristo ja Mia Ylhäinen on avustanut vastausten kokoamisessa.

Kysely toteutettiin aikavälillä 28.5.- 5.6.2025 Formsin kautta. Näin vastaukset oli mahdollista jättää täysin anonymisti. Vastaukset kerättiin Excel-taulukkoon hyvinvointialueen johdon assistentin toimesta.

Neuvostossa on 20 jäsentä, joista 4 vastasi kyselyyn; 20 % neuvoston jäsenistä.

Kysymykset:

1. Onko neuvosto pystynyt vaikuttamaan hyvinvointistrategian sisältöihin ja seuraamaan sen toimeenpanoa lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin varmistamiseksi?
2. Onko neuvosto pystynyt vaikuttamaan siihen, että lasten ja perheiden asiat on otettu huomioon hyvinvointialueen päätöksenteossa? Kerro esimerkkejä.
3. Miten hyvin neuvosto on pystynyt saamaan tietoa perheisiin ja lapsiin liittyvistä asioista?
4. Miten tietoa on pystytty saamaan suoraan lapsilta ja erilaisilta lapsiryhmiltä?
5. Onko tietoa pystytty välittämään ajantasaisesti sopiviin päätöksenteon prosesseihin?
6. Miten välitettyä tietoa on hyödynnetty/mihin tietoa on käytetty päätöksenteossa hyvinvointialueella? Kerro miten.
7. Mikä neuvoston toiminnassa on ollut toimivaa?
8. Mikä neuvoston toiminnassa vaatii vielä kehittämistä?

Vastaukset:

- 1) Onko neuvosto pystynyt vaikuttamaan **hyvinvointistrategian sisältöihin** ja seuraamaan sen toimeenpanoa lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin varmistamiseksi?

2 vastausta Kyllä, 2 vastausta Jonkin verran

Kyllä-vastauksista ilmenee, että hyvinvointistrategian valmistelutyöstä on oltu tietoisia ja sitä on seurattu sekä kommentoitu lapsiperheiden näkökulmasta. On pystytty vaikuttamaan, mutta vaikutusmahdollisuudet ovat olleet välillisiä ja niissä on kehittämistarvetta.

Neuvosto on mm.:

- **antanut lausuntoja** hyvinvointialueen palvelustrategiasta ja järjestämissuunnitelmista, joissa se on korostanut lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien palvelujen merkitystä sekä järjestöyhteistyön arvoa. Lausunnoissa on nostettu esiin konkreettisia tarpeita, kuten lasten psyykkiseen oireiluun liittyvät palvelut ja perhekeskusten kehittäminen
- **käsitellyt hyvinvointisuunnitelmia**

- **saanut tilannekatsauksia** esimerkiksi LANUPE-työstä ja perhekeskuskehittämisestä
- ollut mukana arvioimassa, kuinka hyvin **strategian tavoite asukkaiden osallisuudesta toteutuu käytännössä.**

Vastauksessa, jossa arvioitiin vaikutusmahdollisuuksia olleen jonkin verran, vastaaja kertoo kokevansa, että kokonaisvaikutus on vaikuttamisesta huolimatta jäänyt vähäiseksi hyvinvointialueen ta-
loudellisten haasteiden ja säästöpainneiden vuoksi.

2) Onko neuvosto pystynyt vaikuttamaan siihen, että lasten ja perheiden asiat on otettu huomioon **hyvinvointialueen päätöksenteossa**? Kerro esimerkkejä.

Kyllä-vastauksia 3, ei muita vastauksia

Neuvosto on pystynyt nostamaan keskeisiä huomioita / tarpeita lasten, nuorten ja perheiden näkö-
kulmista. Neuvosto on saanut koulutusta lasten kuulemiseen.

Yhden vastaajan (1/3) mukaan käytännön vaikutukset ovat kuitenkin jääneet vähäisiksi.

Esimerkkejä:

- **Talousarviossa** painotimme ennaltaehkäisevän työn merkitystä ja toimme esiin, että joita-
kin palveluita voisi olla kustannustehokkaampaa ostaa järjestöiltä, jolloin kolmannen sektorin
rooli vahvistuisi ja palvelujen saavutettavuus paranisi.
- Lausimme myös liittyen **sosiaali- ja terveystalouden alueellisesta järjestämissuunnitel-
masta**, johon liittyen korostimme, että palvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus on tur-
vattava myös pienemmillä paikkakunnilla ja että lapsiperheiden tarpeet tulee huomioida pal-
veluverkon suunnittelussa. Esimerkiksi neuvolapalvelujen, varhaisen tuen ja perhekeskusten
saatavuus nousi esiin keskeisinä huolina, jotka välitettiin aluehallituksen valmisteluun.
- Osallistuimme **Kohti vaikuttavaa asukasosallisuutta -hankkeen** valmisteluun, jossa julkais-
tiin kannanottoja mm. nepsy-perheiden tukemisen, nuorten yksinäisyyden ja kiusaamisen
ehkäisyyn teemoista. **Nämä huomioitiin hyvinvointialueen viestinnässä ja asiantuntija-
työssä. Kannanottojen avulla tuotiin lasten ja perheiden kokemuksia esiin päätöksenteon
tueksi.**
- Olemme myös seuranneet aktiivisesti lasten ja nuorten kehityksellisiin ja psyykkisiin häiriöi-
hin liittyvien **palvelujen kehittämistä** ja olleet mukana ehdottamassa keinoja, joilla toiminta
juurtuisi rakenteisiin. Tämä osoittaa, että neuvosto ei ole ollut vain kommentoiva elin, vaan
osallistuu aktiivisesti palveluiden yhteiskehittämiseen.

3) Miten hyvin neuvosto on pystynyt saamaan tietoa perheisiin ja lapsiin liittyvistä asioista?

Jonkin verran 1 vastaus, hyvin 3 vastausta

Hyvin: on hyödynnetty hyvinvointialueen sisäistä sekä sotejärjestöjen osaamista asiantuntijaesitys-
ten ja tilannekatsausten muodossa. Monet toimijat ovat käyneet esittelemässä toimintaansa ja tar-
peitansa. Neuvoston jäsenistö koostuu todella monipuolisesti eri toimialojen edustajista sekä eri
"tasojen" toimijoista (esim. kokemusosaajat, ruohonjuuritason työntekijät, hallinnolliset työnteki-
jät) ja toimijoita on eri sektoreilta. Kuulumiskierrokset ovat tuoneet eri toimielimistä tietoa neuvos-
toon ja neuvoston jäsenet ovat tiiviisti ja laajasti verkostoituneet hva:n, kunnan ja järjestöjen ver-
kostoissa.

4) Miten tietoa on pystytty saamaan suoraan lapsilta ja erilaisilta lapsiryhmiltä?

Vastauksissa kerrotaan, että tietoa on saatu hyvin, mutta usein välillisesti: esim. neuvoston jäsenet ovat tuoneet tietoa toiminnassaan olevilta lapsilta, nuorilta ja perheiltä. Lisäksi on tehty itse / hyödynnetty erilaisia haastatteluja / kyselyjä ja oltu kohtaamassa lapsia ja perheitä erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Tietoa on kuitenkin saatu suoraan lapsilta ja erilaisilta lapsiryhmiltä rajallisesti, mutta asian merkitys on tunnistettu, ja kehittämishalua on selkeästi nähtävissä neuvoston toiminnassa.

5) Onko tietoa pystytty välittämään ajantasaisesti sopiviin päätöksenteon prosesseihin?

Neuvosto on tärkeä tiedon kokoajana ja välittäjänä ja vaikuttamista on tehty. Neuvostolla on mm. lautakunnissa edustajia, jotka osallistuvat aktiivisesti lapsi- ja perheasiain neuvoston äänenä kokouksiin.

Vaikuttavuuden kannalta on vielä kehitettävää erityisesti siinä, miten ja milloin tieto tavoittaa valmistelijat ja päättäjät.

- vaikka neuvosto tuottaa ja kokoaa tietoa, vastetta päätöksenteosta ei aina saada takaisin, eli on epäselvää, miten tieto on lopulta vaikuttanut linjauksiin.
- Neuvoston käsittelyyn tulevat asiat ovat usein jo pitkällä valmistelussa. Tämä rajoittaa mahdollisuuksia vaikuttaa strategiseen suuntaan tai taloudellisiin reunaehtoihin ajoissa. -> Neuvoston teemat ja lausunnot olisi kytkettävä päätöksenteon aikatauluihin ja strategisiin prosesseihin, esimerkiksi vuosikellon avulla.

6) Miten välitettyä tietoa on hyödynnetty/mihin tietoa on käytetty päätöksenteossa hyvinvointialueella?

Kysymykseen tuli 2 ”en tiedä” -vastausta. ”Tieto siitä, miten neuvoston kommentit, lausumat ja kannanotot sekä eteenpäin viedyt asiat, ovat vaikuttaneet päätöksenteossa on hieman piilossa / puutteellisesti tiedotettu.” Yksi vastaaja arvelee, että tieto on kyllä mennyt päätöksenteon valmisteluihin, mutta päätöksenteossa kuitenkin vaikuttaa enimmäkseen taloudelliset seikat ja säästöpainotukset.

Lausunnot, kannanotot ja keskustelut, erityisesti liittyen talousarvioon ja palveluiden järjestämissuunnitelmaan, Kohti vaikuttavaa asukasosallisuutta -hankkeen arvioinnissa, julkilausumat ajankohtaisista asioista sekä neuvoston keskuudesta tulleet ehdotukset kokousten teemoiksi.

7) Mikä neuvoston toiminnassa on ollut toimivaa?

Puheenjohtajuus

Aktiivinen organisaatiotuki

Aktiiviset kokoontumiset ja yhteistyö: jäsenten erilaiset ja monipuoliset taustat ja keskustelujen asiantuntevuus, toisia kunnioittava vuoropuhelu. Koska jäseniä on eri kunnista ja toimialoilta, neuvosto on aidosti maakunnallinen ja moniääninen vaikuttamiskanava. Neuvostossa on ollut vahva järjestöedustus, mikä on tuonut mukanaan kokemustietoa kentältä ja vahvistanut kolmannen sektorin roolia.

Tiedon saaminen ajankohtaisista asioista: asiantuntijaesitykset ovat antaneet selkeää tietopohjaa päätöksen teon tueksi ja keskusteluun.

Neuvosto on vaikuttanut useiden lausuntojen ja julkilausumien kautta.

Neuvoston työtä on tukenut aktiivinen kumppanuuspäällikkö ja sihteeri, jotka varmistavat, että asiat etenevät ja kokoukset ovat hyvin valmisteltuja. Myös kokousmuistiot ovat selkeitä ja ajantasaisia, mikä lisää läpinäkyvyyttä ja jatkuvuutta.

Neuvosto on onnistunut olemaan relevantti keskustelu- ja vaikuttamisareena lasten ja perheiden hyvinvointia koskevissa kysymyksissä.

8) Mikä neuvoston toiminnassa vaatii vielä kehittämistä?

- Kaikkien huomioonottaminen
- Jähmeä tapa toimiva, kirjoittaa lausuntoja ja kannanottoja.
- Tiedonkulku, esim. valitut edustajat > oma organisaatio/kunta/sektori. Tämä voisi olla systemaattisempaa ja siihen olisi hyvä olla olemassa rakenne, mitä seurata, kun esim. uutena jäsenenä tulee valituksi. On hieman ns. itsestä kiinni, kuka vie asioita myös omassa työsäään eteenpäin, vaikka usein ollaan myös isompien asioiden äärellä.
- Erityistä huomiota tulisi kiinnittää ulospäin viestintään ja vaikuttavuuteen: neuvoston toiminta jää melko näkymättömäksi suurelle yleisölle ja jopa alueen muille toimijoille.
- Lisäksi on tärkeää varmistaa neuvoston jatkuvuus ja tiedonkulku, koska neuvoston kokoonpano vaihtelee ja osaaminen voi kadota kausien vaihtuessa. Myös tiedonkulku muista toimitelmista ei ole täysin systemaattista.
- Neuvoston olisi hyvä kehittää oma perehdytyskäytäntö, jotta hyvät toimintatavat ja verkostot osaksi neuvoston toimintamallia.
- Seurantaa ja vaikuttavuutta voisi vahvistaa entisestään esimerkiksi ottamalla käyttöön strategiset mittarit tai vuosikellon, joka linkittää neuvoston käsittelyt suoraan hyvinvointistrategian painopisteisiin. Neuvoston rooli strategian toimeenpanon "paikallisena tarkkailijana" voisi olla systemaattisempi, esimerkiksi säännöllisten tilannekatsausten tai arviointidialogien muodossa.
- Jatkossa Polista tulisi hyödyntää yhä enemmän lasten ja nuorten äänten esiintuomisessa. Lisäksi järjestöyhteistyöllä voidaan vahvistaa kokemustiedon tuomista neuvoston päätöksentekoon.